

з обов'язковою повагою до закону і правових уявлень інших людей; б) здатність до поєднання в процесі розв'язання правових проблем не тільки правових аспектів, а й моральності, тобто поваги до людей, прагнення злагоди і всебічної гуманізації правових відносин; в) формування певних творчих підходів з позиції застосування права, іншими словами, мати креативне та інтуїтивне мислення, необхідність якого неминуче виникає в нестандартних ситуаціях, які породжуються в умовах соціальних зрушень. Але це творення має не руйнувати, а зміцнювати законотворчість.

В. Л. Пирогов, кандидат філологічних наук, доцент;

С. В. Шефель, доктор філософських наук, кандидат історичних наук,
професор

ЧИ ЗМОЖЕ УКРАЇНА СТАТИ МІЖЦИВІЛІЗАЦІЙНИМ «МІСТКОМ» У СВІТОВОМУ ПРАВКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ?

Протягом декількох століть вважалося, що Україна є своєрідним трансківилізаційним «містком» у євразійському культурному просторі між тими етноспільнотами, що, змінюючи одна одну в історичному часі, розчинювалися у нових суперетносах, які виникали на тлі неспинного етногенезу, котрий тривав на теренах Євразії. Її соціум практично ніколи не був надто цілісним з точки зору здійснення певних інтеграційних рухів і навколо визначених правокультурних традицій. Майже завжди деякі його елементи, що розрізнялися за своїм територіальним розташуванням, виявляли тяжіння чи то до правокультурних традицій, які склалися у межах колишніх Австрійської і Російської імперій, чи то до власної історичної політико-правової спадщини. І все ж фактично до 30-х рр. минулого століття єдиною стрижнем для всіх етносоціальних елементів, репрезентованих в Україні, були переважно землеробський спосіб господарювання і генеруюча його етносоціальна психологія, що дозволяла впевнено ідентифікувати їх через притаманний їм землеробський культурний дух, в якому завжди існувала дихотомія природоресурсовитратного та природоохоронного ментальних початків у ставленні людини до природного довкілля. Здається, що й досі підспудно триває боротьба цих двох тенденцій правового мислення у нашому суспільстві, реакцією на яку є жвава дискусія серед прихильників різних точок зору з приводу визначення пріоритетності тих чи інших методологічних основ завершення кодифікаційного процесу в екологічному законодавстві України.

Нині, коли людство, що глобалізується, а разом із ним і наша українська громада постали перед наслідками новоєвропейської, а потім і всесвітньої

стратегії індустріалізму у вигляді гострих екологічних проблем, нагальним питанням є освоєння екофільної ментальної спадщини як народів Далекого Сходу, так і досвіду розбудови екологічної державності в країнах Західної Європи. Ця справа особливо актуалізується через потужну інерцію сил, котрі, апелюючи до важливості розв'язання проблем ліквідації безробіття та продовольчого забезпечення населення нашої планети, намагаються приховати свій справжній комерційний, але цілком утилітарний інтерес у здобутті надприбутків з метою особистого збагачення порівняно невеличкого гурту фінансових олігархів. Через механізми маніпуляції суспільною свідомістю їхні лобісти намагаються приховати справжнє хижацьке ставлення цих сил до природних ресурсів, зокрема й тих людських ресурсів, які нещадно ними експлуатуються. Ідеться про нехтування вищими цінностями – рівним правом на життя всіх природних істот і безпечним рівнем їх соціоприродного балансу, що передбачає дотримання права на рівні для всіх можливості для рекреації.

Сучасна Україна як природна територія, на якій мешкає населення, цілком сплюндроване наслідками капіталістичної і соціалістичної індустріалізації, інерцією свого політичного і економічного транзиту, на початку XXI ст. підведена на межу суцільної екологічної катастрофи. Але, зважаючи на деклароване в основах Державної стратегії екологічного розвитку до 2020 року, наша країна має і може вийти із цього кризового стану. Для цього, звичайно, потрібний здоровий глузд усього її політичного та економічного менеджменту, який має спонукати себе до зміни антропоцентричної парадигми мислення на екологічну. Разом з тим мають бути здійснені кроки щодо формування системи екоправового виховання громадян, які б урахували необхідність творчого освоєння ними під впливом спільно і злагоджено діючих державних та громадських правових інституцій цілющої ментальної спадщини власного народу та народів Сходу і Заходу. Тому євроінтеграційні наміри керівництва нашої країни мають бути підкріплені реальними кроками щодо імплементації у змісті норм вітчизняного законодавства екофільних імперативів конституційного законодавства, принаймні Німеччини, стосовно розбудови екологічної державності, а також інших екофільно орієнтованих нормативно-правових актів міжнародної спільноти.

З другого боку, не слід очікувати у цій справі суттєвих зрушень, доки не буде вкорінюватися у свідомості наших громадян погляд до естетичного ставлення до природного довкілля, що, напевно, найбільш глибоко просякає ментальність носіїв духовності синтоїзму, століттями оспівуваної витонченою японською класичною лірикою. Зміст кожної танки доводить, що ця поезія найбільш екологічна у світі, тому що органічно зіставлена з усією багатомірністю форм життя: «На ветках хаги том, на яшмы блеск похожи дрожат росинки чудной красотой, и тают вмиг от рук... Гуляющий прохожий! Лю-

буйся так, не трогай их рукой!..». Дійсно, танка — це поєднання глибинної інтенційності синтоїзму із збагачуючою її буддистською софійністю, закарбоване у знаково-символічній логіці ієрогліфічної писемності, яка інтегрувала багатотисячолітній культурний простір синоцентричної цивілізації.

Зараз Західна Європа і синоцентричний світ Сходу визначають досягнутий людством рівень культурного прогресу в дещо протилежних, але з необхідністю взаємодоповнюючих аспектах. Їх репрезентанти, багато у чому розходячись у поглядах на проблему ідеальної моделі суспільного розвитку, в розумінні ставлення людини та її соціуму до природного довкілля зусиллями своїх геніїв максимально наблизилися до спільної життєстверджуючої позиції. Її сутність полягає у безальтернативності визнання пріоритету прав Природи, у тому числі принципу рівноцінності природженого права всіх природних істот на життя і гарантованості природного способу його підтримання, відносно соціально набутих людиною прав на природокористування.

У цьому сенсі відбувається нечуваний раніше історичний процес зустрічного руху цивілізацій Заходу і Сходу на тлі міжкультурного правового дискурсу як противага їх негативній поляризації у вигляді спроб реалізації стратегії побудови глобально-монополярного світу на тлі забезпечення переваг будь-якої з етнополітичних ідеологій. Україні легко ввімкнутися у процес позитивної поляризації соціокультурних суб'єктів сучасності, покладаючись на екофільний акцент у використанні своїх уже далеких правокультурних традицій геополітичного «містка» між цивілізаціями Заходу і Сходу в разі, якщо її політичний провід стане поважати ці традиції і потреби власних громадян у безпечному екологічному майбутньому.

А. С. Дорошкевич, кандидат філософських наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ СПРІЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦЯМИ ТА РОСІЯНАМИ

У теперішній час у світі спостерігається тенденція до активізації взаємодії між людьми абсолютно різних цінностей, переконань та вірувань. Усе більше контактів устанавлюється між представниками різних культур. Одночасно з цим на ґрунті культурних відмінностей виникають непорозуміння та конфлікти. Можливо, встановленню контактів і вирішенню конфліктів якимось допоможуть порівняльні міжкультурні дослідження.

У сучасній науці існує багатий досвід практичного та теоретичного дослідження для порівняння політичних культур.